Írta:
Wilhelm Busch

Fordította:
Gyimóthy Gábor

Mak és Móric

Aranyhal Könyvkiadó

Írta és illusztrálta:
Wilhelm Busch

Fordította:
Gyimóthy Gábor

© Aranyhal Könyvkiadó
1131 Budapest, Dolmány u. 5–7.
Telefon, fax: 239-6721
Felelős kiadó: Radván Sándor
Művészeti vezető: Radván Xénia
Felelős szerkesztő: Karácsony Orsolya
© Borító design: Radván Xénia

DTP: Quart Express Bt.
Nyomdai szervezés: Sifi Reklám Kft.

Nyomás: Royal Press Hungarian
Felelős vezető: Lakatos Imre

ISBN: 963 9196 60 6

Előszó

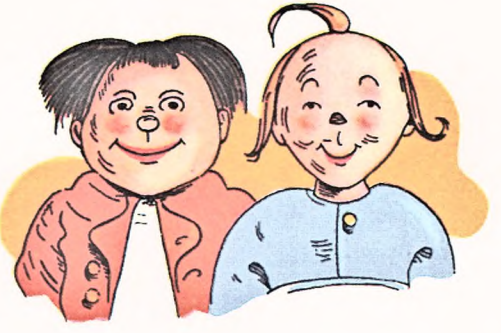

Gyakran hallunk – arról, erről –
haszontalan gyermekekről,
mint amilyen e két vitéz,
Max és Móric nevű csibész.
Ahelyett, hogy okos szóra
hallgattak volna, s a jóra,
azt nem ritkán megvetették,
és titokban kinevették.
Kettőjüknek – incselkedve –
gaztettekre volt csak kedve!
Embert, állatot hergelni,
almát, körtét, szilvát csenni
ugye bizony kellemesebb,
s ráadásul kényelmesebb,
mint templomban általában,
s nyugton ülni iskolában.
– Ó, de jaj, ó, jaj, barátom,
ha a dolgok végét látom!
Szörnyű e két gonosz balga,
Max és Móric viselt dolga!
– Íme hát, mit tettek ketten,
felírva és lefestetten.

Első csíny

Van olyan, ki nem rest – okkal –
fáradozni szárnyasokkal.
Kedvelve a csirkenépet,
részben tojásai végett,
s mert így nem kell messze menni,
olykor egy-egy sültet enni.
No meg aztán dunyha, párna,
már csak pehelytollra várna;
mert sokunknak leghőbb vágya:
puha, meleg legyen ágya.
Ím a Bolte özvegy. Ő se
volt ám hideg ágyak hőse.
Udvarában ugart, avart,
három tyúk s egy kakas kapart.

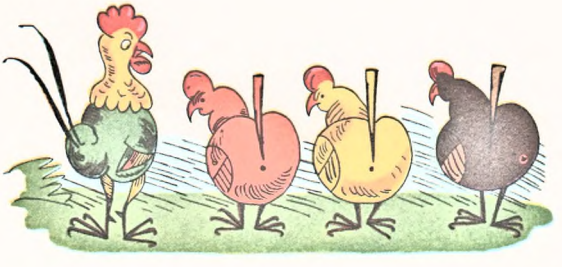

Max és Móric kiált: „Hahó!
Mi itt most a tennivaló?”
Gyorsan, egy, kettő és három
kenyeret vagdosnak – látom –
összesen négy szép darabra,
mindegyiket ujjnyi nagyra,
hogy két zsineg négy végére
rákössék keresztbe téve.
Majd a földre fektetik,
s a két lurkó eltűnik.

Alig látta meg a kakas,
máris rikolt – hangja magas.

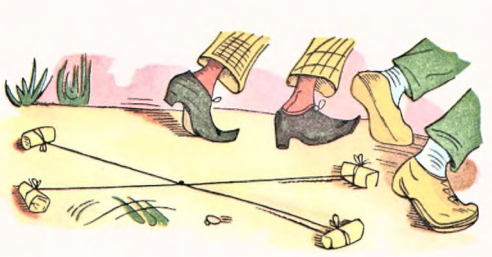

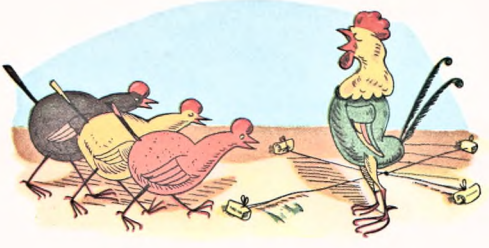

Harsognak a kukurikúk:
futva jön a három kistyúk.

A négy szárnyas – mint a képen –
lenyel egy-egy héjat szépen.

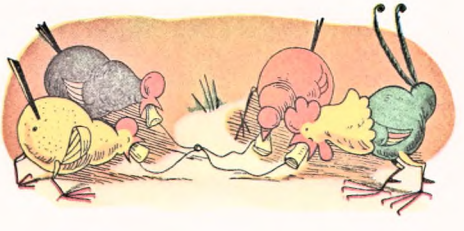

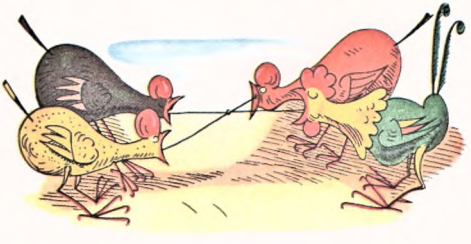

Jaj, de mire felocsúdnak,
futni már sehogy se tudnak!

Egymást keresztbe cibálják
s összevissza ráncigálják.

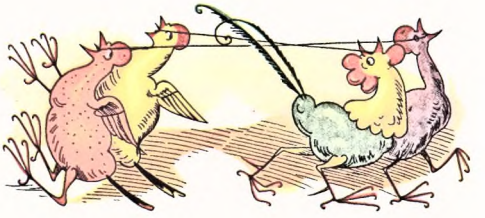

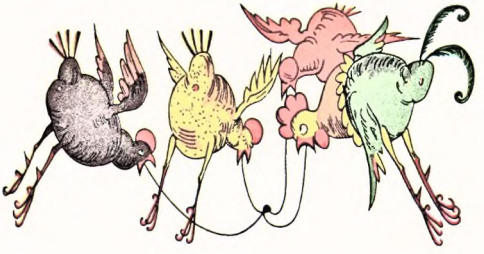

Túlcsapongják fáknak csúcsát,
ó – keserves nyomorúság!

Végül egy nagy fára szállnak,
s ága fogjaivá válnak.

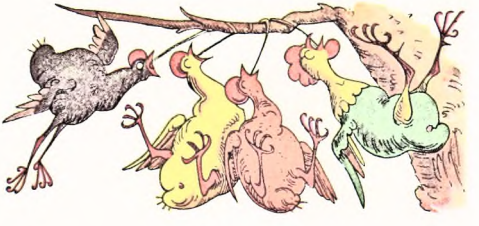

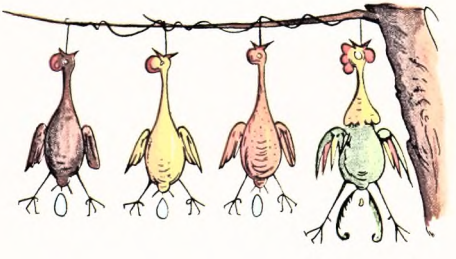

– Nyakuk nyúlik,
s egyre hosszabb,
hangjuk csuklik,
s egyre rosszabb.
Tojnak egy-egy tojást még,
aztán jön a szörnyű vég.

Bolte özvegy ébred zajra,
felfigyel a nagy zsivajra.

Ajtaját baljósan tárja:
ah, micsoda látvány várja!

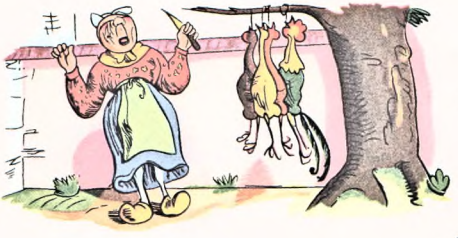

Könnyeim, folyjatok szépen!
Minden vágyam, hő reményem,
éltem legszebb álma tán
csüng ezen az almafán!

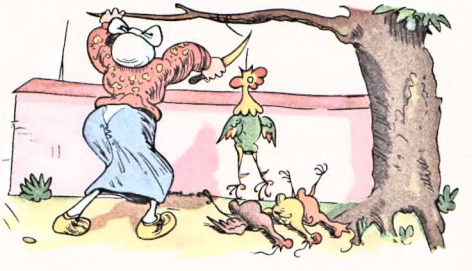

Szomorún és gondterhelten
jön – egy késsel fölszerelten.
Átvágja a zsineg szálat,
ne lógjon ott tovább állat.

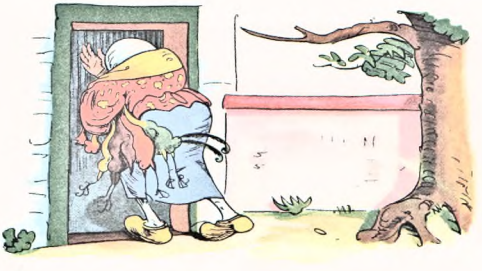

Keserűn és néma gyászban
tűnik el újra a házban

Ez volt hát az első csíny – s máris másra fáj az íny.

Második csíny

Ni csak, a jó özvegy Bolte
tűnődik, hogy vajon volt-e
más célja a csirkelétnek,
mint hogy megsüsse ebédnek
mind a négyet, szépen csöndben,
megfelelő tiszteletben.
Amint fájdalma kicsendült:
szorgalmasan nekilendült.

– Hej, bizony a szív elszorul,
ahogy ott fekszenek tarul,
megkopasztva az asztalon
ők, akik sok-sok szép napon,
kertben vagy az udvar terén
kapirgáltak éltük delén!
Bolte könnye újra árad;
Spitz, a kutya belefárad.

Max és Móric szimatolnak:
háztetőre felhatolnak.
Kéménykürtőn át kémlelnek,

s vígan a csirkékre lelnek,
melyek nyak nélkül, de szépen,
serpenyőben sülnek éppen.

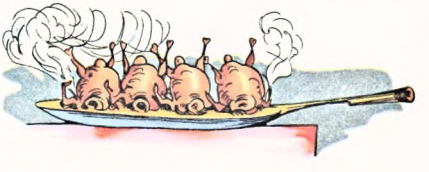

Mivelhogy az özvegy ráért,
pincébe ment káposztáért,
amelyet ott savanyított.

– Ez ügyhöz nem csak konyított –
és mely annál jobb lesz ízre,
minél többször teszik tűzre.

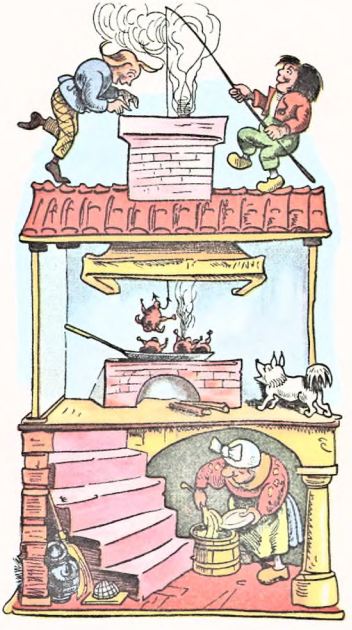

Mindezalatt fenn a tetőn
mesterkednek feltehetőn.
Max előre gondoskodott:
horgot, s horgászbotot hozott.
Hoppla-hopp, egy barna sültet
tüstént horoghegyre ültet!
Hoppla-hopp, a második!
Hoppla, itt a harmadik!
Végül egymás kezét rázták:
mind a négyet kipecázták!
És – bár látta furfangjukat –
Spitz kutya hiába ugat.

Fürgén szökdel a két koma,
hej, lesz ebből nagy lakoma!
Ámde lesz ebből itt más is!
Bolte özvegy itt áll máris:
földbe gyökeredzik lába
a megürült edényt látva.

Hová tűnt a csirkém? Hová?
Spitz! – ez volt az első szava.

Ó, te Spitz, te szörnyeteg!
Megállj, most adok neked!

Farkát megragadja tőbe,
s veri Spitzet agyba-főbe.
Az meg vonyít hangosan,
mert úgy érzi, ártatlan.

Max és Móric közben kéjjel
horkol, mintha lenne éjjel.
Hasuk egy-egy duzzadt domb,
szájukból kiáll egy comb.

Második csíny ezzel zárul; a harmadik elénk tárul.

Harmadik csíny

Faluban – ha lakóhelyünk,
sok mesterembert ismerünk:
molnárt, péket, kőfaragót,
s ki ne ismerné a szabót?
Vegyük példaként Böck mestert,
kit az egész falu ismert.
Ünneplők vagy papi csuhák,
zakók, hétköznapi ruhák,
nagy gallérral vagy kisebbel,
mellény – rejtett órazsebbel,
nadrágok hajtóka nélkül,
öltönyök s kabátok végül.
Mindezeknek a szabása
Böck mesternek hivatása.
Szorgalma, sőt belátása
és kiváló szaktudása
erre őt képessé tették,
s ezért mindenütt szerették.
Bosszantásán buzgó kedvvel
csupán Max és Móric tervel.

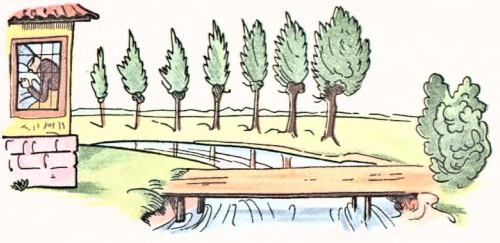

Böck mesternek háza mögött
széles patak hömpölygött.
Mégpedig egy híd alatt,
amelyen az út haladt.

Max és Móric sosem restek,
titkon fafűrészt kerestek:
nyiszi-nyiszi, alattomban!
Rés támad a pallóhídban.
Alig volt e gaztett kész,
így kiált a két csibész:
Szabó Böck, te kecskebak,
mi kecskéink nagyobbak!

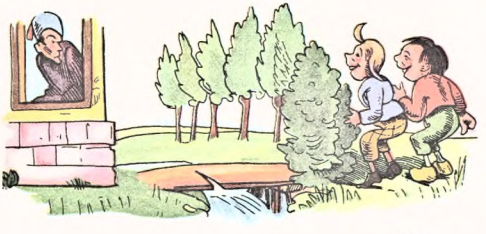

Szegény Böck sokat elviselt,
magából azonban kikelt.
Ezt hallván, s e gúnyigére
bizony felforrott a vére.

Előrohant haragjában
rőföt szorítva markában.
S megint érik gúnyszavak:
Szabó Böck, te kecskebak!

Hídra futott rá lihegve,
az meg kettétört recsegve!

Újra hangzik: Böck, te bak!
S szabót nyel el a patak...

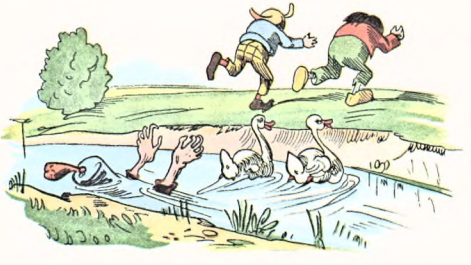

Épp ahogy ez megesett,
két lúd arra evezett,
melyeket ő nagy sebtében
lábon ragad ijedtében.

A két liba kirepül,
ő meg szárazra kerül.

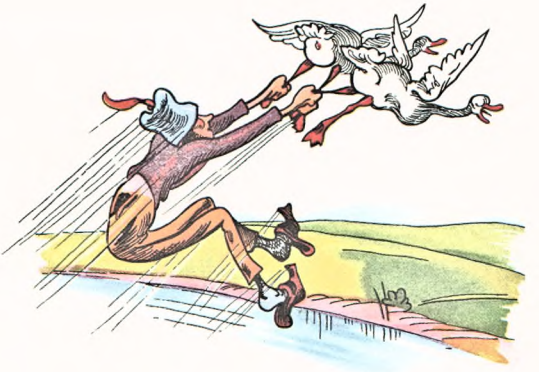

Az ilyesmi – bárhogy vesszük –
kellemetlen, s nem szeretjük.

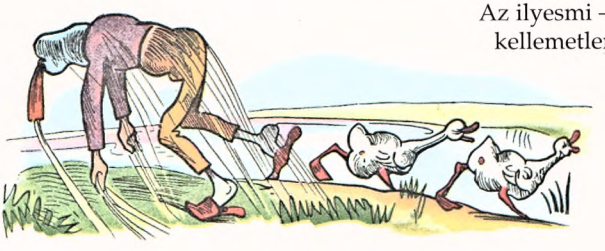

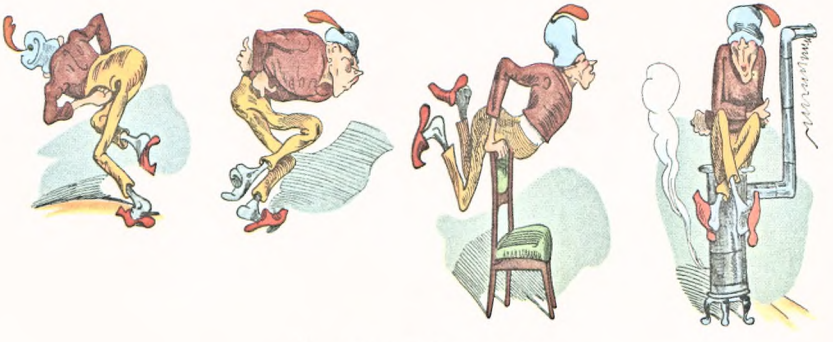

Íme, Böcknek az úszásra
támadt kínzó hasfájása.

A dicséret Böcknét érje!
Forró vasalóval férje
hasát addig melengette,
míg teljesen rendbe tette.

Nemsokára híre terjed:
Böcknek kedve újra gerjed.

Harmadik csíny, Isten véled! A negyedik máris éled.

Negyedik csíny

Az embernek rendeltetett,
hogy tanuljon – amit lehet.
Nem csupán az ábécén
fejlődik az okos lény:
csak írással, olvasással,
nem dicsekszünk nagy tudással;
és ne csak a számtan terén
legyen a jó diák serény,
hanem komoly, bölcs tanokra
hallgasson, ki vinné sokra.
S hogy ezt bárki megtegye,
Lämpel tanár úr ügye.

Max és Móric, a két beste,
Lämpel urat nem szerette,
mert ki másnak gyakran árt,
nem tiszteli a tanárt.
Nos, e jó tanár gyengéje:
pipázás a szenvedélye,
amit – és ez kétségtelen –
a munka s a gyötredelem
után egy ily derék férfi
megérdemel, s kijár néki.
Max és Móric önfeledten
máris fondorkodnak ketten,

lehet-e pipája útján
Lämpelt megtréfálni csúnyán?

Egyszer egy vasárnap megint
Lämpel úr kottába tekint,
s a templomban buzgó kedvvel
orgonálgat – érzelemmel.

A két gonosz közben pedig
szobájába settenkedik,
hol az egyik csínytevő
tajtékpipát húz elő.
Míg a másik – lám, mit forral –
pléhdobozból puskaporral
szorgalmasan tölt, tölt, tölt
– megtömi a pipafőt!

Aztán uzsgyi, haza már,
mindjárt itt lesz a tanár!
Lämpel urat béke járja
templomát épp kulcsra zárja.

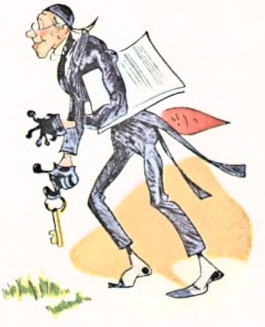

Munka után, mely jó tudat,
kottákkal a hóna alatt
örömmel lépeget haza;
felöltője máris laza.

S alighogy köpenybe bújt,
boldogan pipára gyújt.

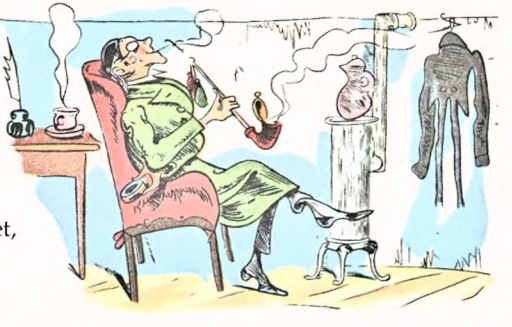

S így szól: Ah – hálás lehet,
aki megelégedett!

Erre bumm! – egy robbanás –
irtóztató durranás!
Kanna, csésze valahány,
tintásüveg s a dohány,
kályha, asztal, karosszék –
sziporkázva röpült szét.

Amint felszállott a gőz,
látjuk Lämpelt – ott időz
háton fekve –, él, igaz,
de ez savanyú vigasz.
Fekete, akár a szurok.
Arcát fedi koromburok:

és szemöldök, haj, egy tincs,
bőrig égett, sehol sincs!
Gyerekeket ki tanítsa,
tudományt ki gyarapítsa?
Ki fog a helyébe állni,
ő helyette orgonálni?
S dohányzásra mit alkalmaz,
ha a pipa cseréphalmaz?
Idővel meggyógyul minden,
csak a pipa nincsen rendben.

Negyedik volt ez a csíny, hej, de bizony nem kicsiny!

Ötödik csíny

Legyenek az olyan fiúk,
kiknek van egy nagybácsijuk,
udvariasak, szerények,
bácsikának kedves lények.
Kérdezzük meg reggel szépen:
„Mit kell tennem, elintéznem?"
Vigyük neki, mire vágyik,
hogyha kell, akár az ágyig.
Hátát vakarjuk, ha viszket;
takarjuk be, hogyha reszket.

Szorgoskodjunk – sose rest –
szolgálatkész, örömest.
Ha a bácsi napba nézett,
avagy szagolt hársfamézet,
s tüsszentéstől cseng a lég,
Mondjuk: Kedves egészség...
Későn hozná elnyűtt izmát?
Segítsünk le róla csizmát;
hozzunk rögvest légycsapót,
papucsot vagy altatót.
Így az ember figyelmesen
minden apróságra lessen.
Max és Móric pediglen
unt ilyesmit – végtelen.
Képzeljétek, mit csináltak;
Fritz bácsival hogy elbántak!

Cserebogár, jómadár;
tudjuk, milyen nagy betyár:
fákon mászkál, ágon hág,
zümmög, röpköd, rügyön rág.

Maxék lerázzák a zöldről,
fölszedegetik a földről.
Meg ne egye őket liba,
bedugják a stanicliba.

Ide velük, be az ágyba:
Fritz bácsinak dunyhájába,

aki épp aludni készül
hálósapkában – vitézül.

Ügyet ebből nem csinál,
szemet huny és szundikál.

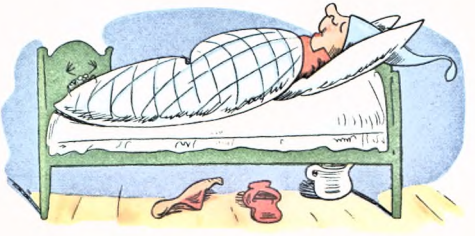

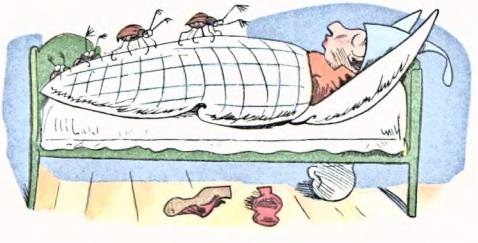

Ám a bogárnép jön sorra:
irány Fritz bácsinak orra!

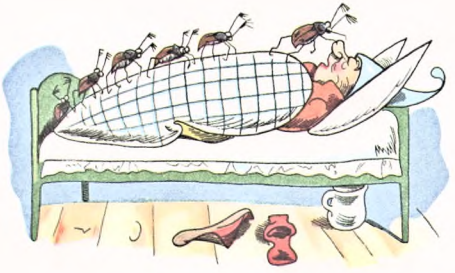

Ám az első fenevadja
orrát máris megragadja.

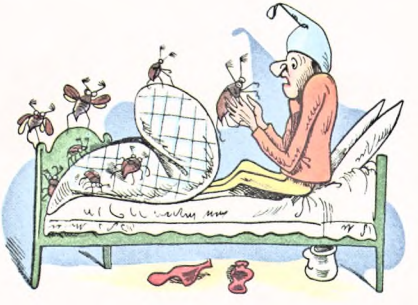

Vau! Üvölt ő rettentőt,
s megfogja a kártevőt.

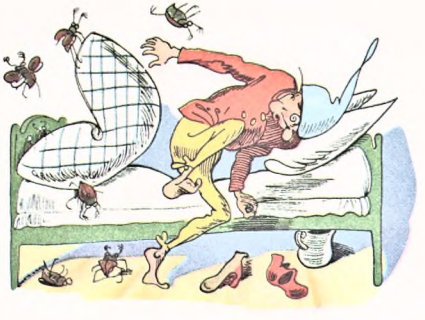

Rémülettől megszállottan,
– látjuk – amint ágyból pattan.

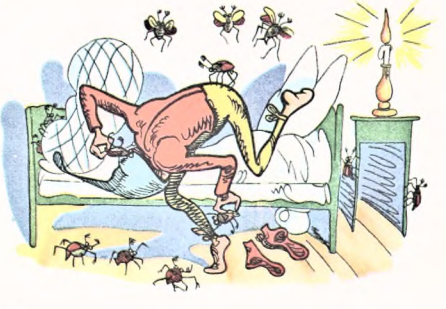

Jaj! most elöl s hátul marják:
hol a nyakát, hol a karját.

Jobbra, balra, körbe dong,
bogárzajtól feje zsong.

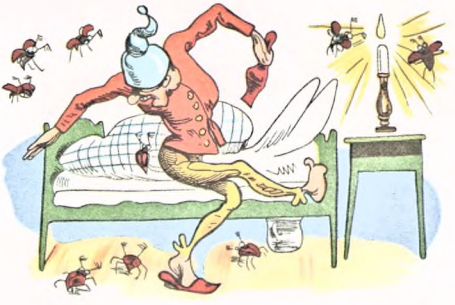

Mindent – mert ő alapos –
agyoncsap és eltapos.

Látjátok, most itt a vég.
Van-e élő bogár még?
Fritz bácsikánk sebtiben
hanyatt dől és elpihen.

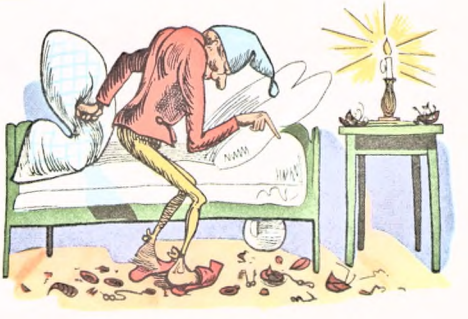

Eddig öt csíny volt – de jő máris a következő.

Hatodik csíny

Húsvét táján kék az ég,
szorgoskodik cukrász, pék.
Megfelelő leleménnyel,
sok-sok édes süteménnyel.
Ilyen nyalánkságra rég
áhítoznak Móricék.
Ám a cukrász rosszat sejt:
ajtót zárni nem felejt.

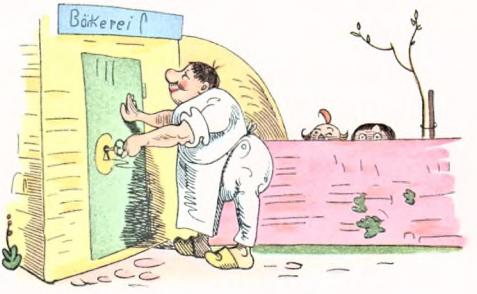

Ki e házba menne csenni,
kéményen át tud csak menni.

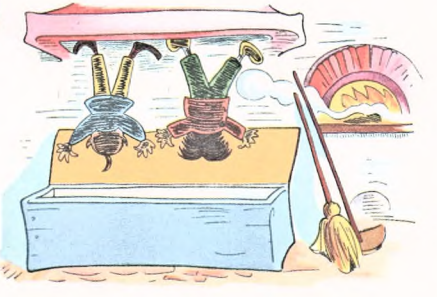

Szénfeketén – uram fia –
hullik itt a két dalia!

Puff! A ládába bele,
amely liszttel van tele!

Íme itt a két vitézen
liszt tapad most hófehéren.

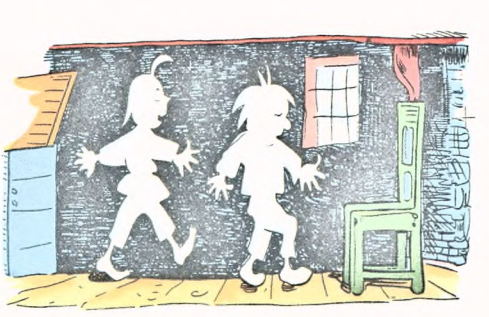

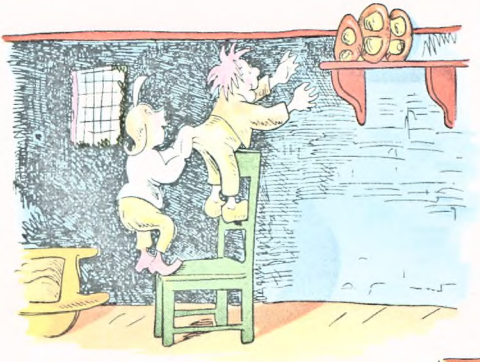

Ámde máris székre másznak,
melyről perecre vadásznak.

Reccs!
Így roppan szét a szék!

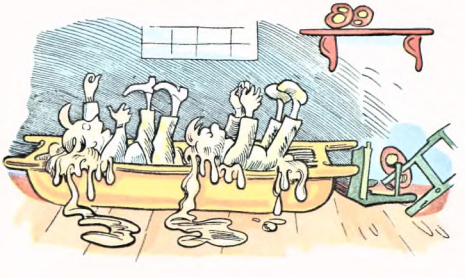

Loccs!
Így löttyen tészta szét!

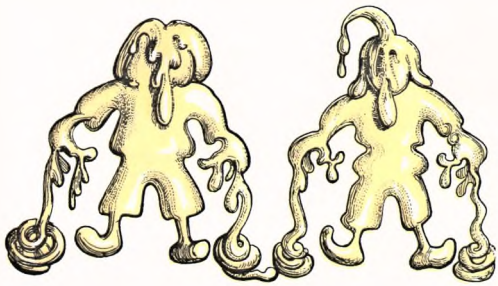

Lám, egészben – két sunyit –
kalácstészta burkol itt.

Jönni látjuk épp a péket:
meglátja a csemetéket.

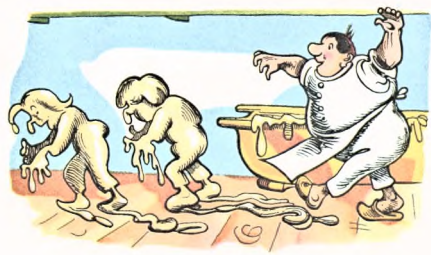

Vígan dörzsöl tenyeret,
s gyúr belőlük kenyeret!

Kemence még jó tüzes:
huss, be velük – ne nevess!

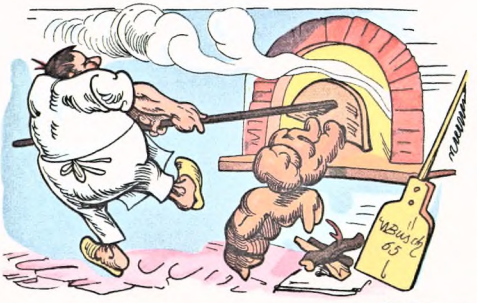

Huss! Ki velük szaporán!
Héjuk barna, s ropog ám!

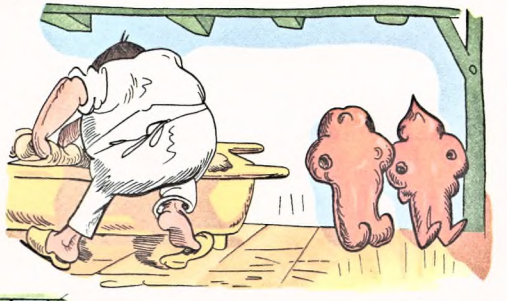

Azt hinnétek, végük van!
Pedig élnek titokban.

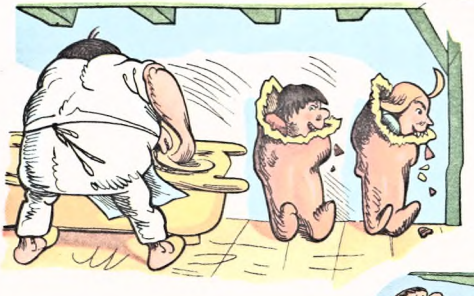

Rip-rop, rip-rop, jó nagy lyukat
rágnak, s elhagyják héjukat.

Mire a pék így kiált:
„Ott fut a két jó barát!"

Hatodik csínynek itt vége. Lássuk az utolsót végre!

Utolsó csíny

Maxék, most megálljatok!
Jön a végső csatátok!
Miért kellett ezt csinálni,
a zsákokba nagy rést vágni?

Látjátok, a derék paraszt
vállára épp zsákot akaszt,

ámde alig lép el onnan,
megszóródik valahonnan.

Csodálkozva hátragörnyed:
ejnye! Hisz ez egyre könnyebb!

Max és Móric meg se mukkan.
Hej, de mégis rájuk bukkan!

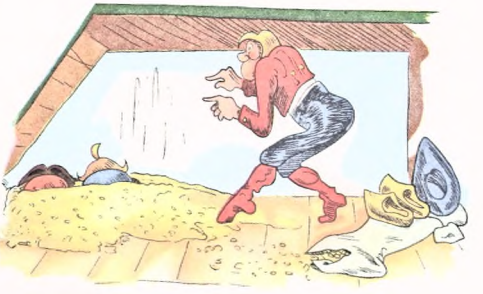

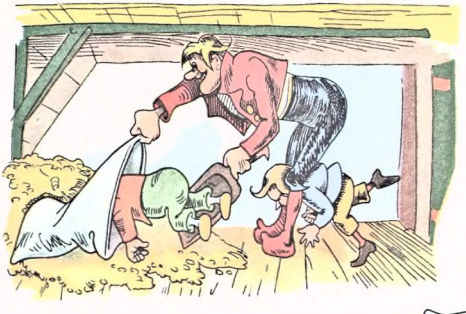

Zutty! Az egyik zsákba be,
dugja őket ízibe.

Jönnek Maxék izgalomba:
viszik őket a malomba.

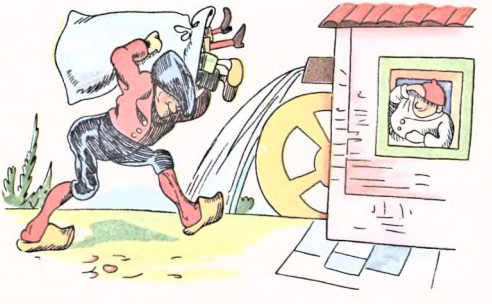

Molnár mester, jöjjön, kérem!
Darálja meg ezt itt szépen!

A tölcsérnél tág a torok:
gyertek csak, ti gézengúzok!

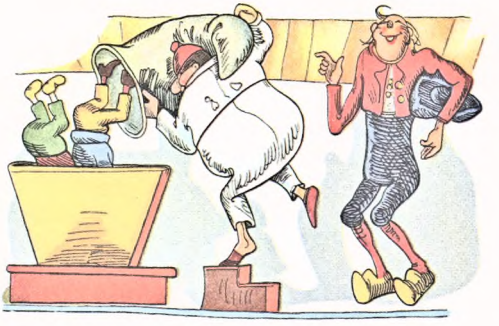

Zakatolva jár a malom:
rik-rak, rik-rak; nincs irgalom!

Itt látható, mint fekszenek
apróra tört, darált szemek!

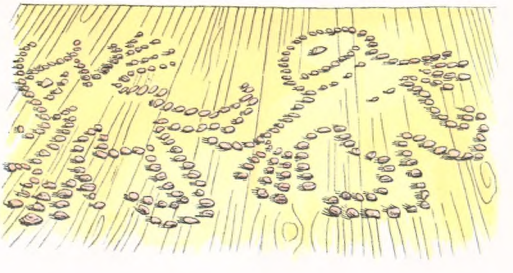

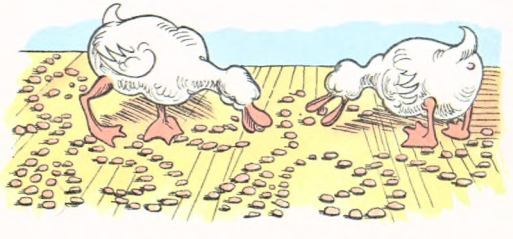

Kacsák végül meglelik,
és szemenként elnyelik.

Utószó

Terjedt a hír házról házra:
senki nem gondolt ám gyászra!
Bolte özvegy így szólt lágyan:
ezt a sorsot jönni láttam!
Böck mesteré az igazság:
életcél nem lehet gazság!
Lämpel úrnak véleménye:
elvetendő példa ténye!
Szól a pék: így jár, ki nyalánk!
Hej, az ember mért oly falánk?!
S így tűnik az öreg Fritznek:
bére ez a buta viccnek!
Csak a derék paraszt dohog:
nem az én gondom e dolog!
Így a falun átmorajlott
bosszúság most jóra hajlott.
Hálálkodás szállt az égre:
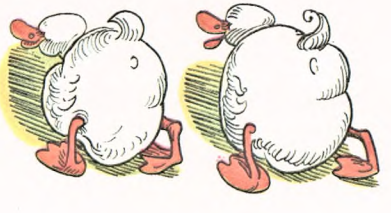
A csínyeknek vége! – Végre!